

ข้าวพัฒนបច្ចុប្បន្នការងារសាស្ត្រ

ข้าวคลາបັນ

โครงการฝึกอบรมนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ ระดับหัวหน้าโครงการ

1. สภาพนี้ชุนน

ความรู้และข้อมูลข่าวสารที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการตัดสินใจดำเนินงานต้านต่างๆ ไม่ว่าในส่วนของรัฐหรือเอกชน การวิจัยเป็นกระบวนการวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อสำรวจและเพิ่มพูนความรู้ ทั้งยังสามารถตรวจสอบข้อมูลต่างๆ เพื่อช่วยให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน นั่นจุนกการวิจัยจึงเป็นที่ยอมรับว่าเป็นกิจกรรมจำเป็นยังสำหรับการบริหารงานเพื่อการพัฒนา สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์นั้น มีลักษณะพิเศษต่างจากการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ตรงที่ผลของการวิจัยไม่อาจถือเป็นข้อสรุปสำคัญที่ตายตัว เสมอไปได้ เพราะสภาพแวดล้อมทางสังคมที่แตกต่างกัน ทำให้ข้อสรุปแตกต่างกันไปด้วย อันเป็นผลให้ความรู้ทางสังคมศาสตร์ที่ได้จากสังคมพัฒนาแล้วไม่อาจจะนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสม เสมอไปสำหรับสังคมกำลังพัฒนา นอกจากนี้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ยังผันแปรไปตามกาลเวลาอยู่เสมอ ดังนั้น เพื่อให้การใช้วิชาความรู้ทางสังคมศาสตร์ในแต่ละสังคมเกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ จำต้องอาศัยการวิจัยเพื่อค้นหา ติดตามและปรับปรุงข้อมูลต่างๆ อย่างไม่หยุดยั่ง

ในนี้จุนนี้จะเห็นว่า ความต้องการใช้ผลงานวิจัยได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และขยายตัวออกไปในวงการต่างๆ ทั้งในวงการธุรกิจและธุรกิจ ในขณะเดียวกันจะพบว่าหลายหน่วยงานที่ทำหน้าที่ด้านการวิจัย โดยเฉพาะหน่วยงานของทางราชการ วิจัยได้ทำการวิจัยอย่างเต็มรูปและเต็มที่ตามความต้องการที่แท้จริงของหน่วยงานนั้นๆ เช่น ในบางแห่งทำหน้าที่เพียงรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น หรือในบางแห่งอาจมีโครงการวิจัยอยู่บ้าง แต่ทำไม่สำเร็จตามเป้าหมาย

อยู่เนื่องๆ แม้ปรากฏการณ์เหล่านี้จะเป็นผลมาจากการเหตุการณ์ตามที่ แต่ก็น่าเชื่อได้ว่า การขาดแคลนกำลังคนด้านนี้ โดยเฉพาะระดับหัวหน้าโครงการซึ่งมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัยข้างพื้นที่จะบ่งชี้ให้ทราบโครงการวิจัยให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพนั้น เป็นสาเหตุสำคัญ

ในส่วนการศึกษาอบรมเรื่องการวิจัยเท่าที่ทำกันอยู่ในบ้านเรานั้นจุบัน อาจกล่าวได้ว่า มีอยู่สองแบบ คือ แบบแรก เป็นการสอนวิชาการวิจัยในหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีได้มุ่งเน้นในแง่การปฏิบัติงานวิจัย หากแต่เป็นการสอนในด้านสังกัดเบื้องต้นโดยทั่วไป แบบที่สอง เป็นการฝึกอบรมการวิจัย ซึ่งมีทั้งหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาว เช่น ที่สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติดำเนินการอยู่ และอาจารย์ของสำนักวิจัยได้ให้ความร่วมมือในการฝึกอบรมเสมอมา การฝึกอบรมแบบหลังนี้เท่าที่ปฏิบัติกันทั่วในหน่วยงานราชการและธุรกิจ มักมุ่งเน้นเพียงให้ผู้รับการฝึกอบรมมีความรู้ ความสามารถปฏิบัติงานวิจัยในระดับผู้ช่วยงานวิจัยของหน่วยงานเท่านั้น

สำหรับการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการเตรียมคน เพื่อไปบริหารงานโครงการวิจัย อันนับตึงแต่การกำหนดเป้าหมายนโยบายการวางแผนแบบการวิจัย การสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูล ตลอดไปจนถึงการวิเคราะห์ข้อมูล การเขียนรายงาน และการประเมินผลงานวิจัยนั้น ยังไม่มีหน่วยงานใดจัดขึ้น ทั้งๆ ที่รายงวดแคลนกำลังคนในระดับนี้เป็นอย่างมาก

2. วัตถุประสงค์

โดยที่สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ซึ่งมีหน้าที่ให้บริการด้านต่างๆ เกี่ยวกับการวิจัยอยู่แล้ว ได้พิจารณาเห็นความจำเป็นในเรื่องนี้ จึงได้กำหนดโครงการฝึกอบรมนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ ในระดับหัวหน้าโครงการขึ้นด้วยวัตถุประสงค์โดยสรุป ดังนี้

1. เพื่อเพิ่มกำลังคนที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการทำงานวิจัย ทางสังคมศาสตร์ ในระดับหัวหน้าโครงการ ให้มีความรู้ ความสามารถเป็นกำลังสำคัญในการกำหนดและบริหารโครงการวิจัยตามความต้องการของหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพของการดำเนินงาน วิจัยทางสังคมศาสตร์ที่จะมีขึ้นในอนาคตอันใกล้
3. เพื่อให้หน่วยงานทั้งทางวิชาการ และทางปฏิบัติให้เห็นคุณค่าและยอมรับความสำคัญของการวิจัยและนำผลการวิจัยทั้งที่ตนเองและหน่วยงานอื่นทำขึ้นไปใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง

3. สาระของการฝึกอบรม

การฝึกอบรมแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ การวางแผนแบบการวิจัย การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์กับการเสนอผล โดยมีสาระของแต่ละส่วน ดังต่อไปนี้

3.1 ขั้นการวางแผนแบบการวิจัย มุ่งที่จะให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ทราบถึงปรัชญา ทฤษฎี และวิธีการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการวางแผนแบบวิจัย การอบรมในส่วนนี้จะใช้เวลาอบรมใน ขั้น การค้นคว้าเอกสาร ประกอบด้วยวิชาต่อไปนี้รวม 7 วิชา คือ

1. ปรัชญาและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Philosophy and Methods of Science) 3 หน่วยกิต โดย ดร. สุนิท สมศรีภาร, และ ดร. อาทิตยา สุวรรณะชัย

เพื่อให้นักศึกษาได้มีการคุ้นเคยกับแนวคิดพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ พัฒนาการของปรัชญาทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งโครงสร้างและวิธีการต่างๆ ของวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ยังมี การเปรียบเทียบวิทยาศาสตร์ธรรมชาติกับวิทยาศาสตร์สังคม เพื่อให้เห็นความคล้ายคลึงและแตกต่างกันอีกด้วย โดยมุ่งเน้นเสนอแนวปรัชญาและวิธีการทางวิทยาศาสตร์สังคมเป็นส่วนใหญ่เพื่อปูทางไปสู่ความเข้าใจในกระบวนการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

2. การวางแผนแบบการวิจัย (Research Design) 3 หน่วยกิต โดย ดร. อาทิตยา สุวรรณะชัย, และ ดร. ระพี สุวรรณะชัย

เพื่อให้นักศึกษาได้ทราบวิธีการกำหนดตัวแปร ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างการกำหนดตัวแปร ปัญหาและการสร้างสมมติฐาน วิธีการใช้เครื่องนับในการวัดตัวแปร การนำมาตราแบบต่างๆ ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และความแตกต่างระหว่างแผนกวิจัยแบบต่างๆ นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ทราบความสัมพันธ์และความสอดคล้องระหว่างการวางแผนแบบการวิจัยกับขั้นตอนอื่นๆ ของการวิจัย ซึ่งได้แก่ การกำหนดปัญหาในการวิจัย การกำหนดสมมติฐาน การกำหนดวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูล ตลอดจนการประมวลวิเคราะห์ข้อมูล และการเสนอผลการวิจัย

3. วิธีการวัดและการทดสอบ (Measurement and Scaling Techniques) 3 หน่วย กิต โดย ดร. สุนทรี โคมิน, ดร. พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์, และ พศ. เชวง เวียงสุวรรณ

เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวัด และการทดสอบจนถึงระดับที่สามารถสร้างมาตรา (Scaling) สำหรับใช้ในการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ในตอนแรกจะศึกษาถึงปรัชญาและแนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการวัด และการทดสอบ เป็นอย่าง กระบวนการ ความแม่นตรง (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ตอนที่สอง เกี่ยวกับแนวความคิดเรื่องพฤติกรรมของมนุษย์และเครื่องมือทดสอบ (Test) ชนิดต่างๆ ที่ใช้วัดพฤติกรรมของมนุษย์ ในตอนที่สาม จะศึกษาถึงชนิดและวิธีการต่างๆ ของมาตรา (Scaling & Scaling Techniques) พร้อมทั้งข้อดีข้อเสีย ตลอดจนเงื่อนไขในการเลือกใช้ โดยเน้นหนักในมาตรฐานที่ใช้กันอยู่มาก

4. สติติทางสังคมศาสตร์ (Social Statistics) 3 หน่วยกิต โดย ดร. พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์, ดร. ระพี สุวรรณะชฎา, และ พศ. เชวง เรียงสุวรรณ

วิชานี้มีจุดมุ่งหมายให้นักศึกษาสามารถนำสถิติมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยจะมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ทราบถึงแนวความคิดและเหตุผลทางสถิติที่จะเป็นหลักประกอบการตัดสินใจในการที่จะใช้วิธี Parametric หรือ Non Parametric ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5. การใช้เครื่องจักรคำนวณในการวิจัย (Use of Computers in Social Science Research) 3 หน่วยกิต โดย อ. สุภา กีรติบุตร, และ อ. ประนอม วีราสา

วิชานี้มีจุดมุ่งหมายให้นักศึกษาสามารถใช้เครื่องจักรคำนวณในการบูรณาการวิจัย โดยจะมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ทราบประวัติการพัฒนาการประมวลข้อมูลด้วยเครื่องจักร การจัดเตรียมและการลงรหัส โครงสร้างและหลักการทำทำงานของระบบเครื่องจักรคำนวณ วิธีการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลข้อมูลทางด้านสังคมศาสตร์

6. การบริหารงานวิจัย (Research Administration) 3 หน่วยกิต โดย ดร. จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ, รศ. เพ็ญศรี วายวนานท์, อ. สินี กมลนาวิน, อ. เลขา วัลไพจิตร, และ อ. ทวี สวนมาลี

เพื่อเพิ่มพูนความสามารถและประสิทธิภาพของนักศึกษาในการเริ่มวางแผนงานและบริหารงานโครงการวิจัยในฐานะผู้อำนวยการโครงการ ดังนั้นเนื้อหาของวิชานี้จึงมุ่งให้นักศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและเทคนิคบริหารงานที่มีลักษณะเป็นงานโครงการ

และการบริหารงาน โดยมีด้วยตุประสังค์ การกำหนดโครงการ การวางแผนงาน การประเมินคุณค่าโครงการ และการจัดบริหารโครงการ ตลอดจนการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานโครงการ

7. มนุษย์พฤติกรรมกับงานวิจัย (Human Behavior in Research Work) 3 หน่วย กิต โดย รศ. นัดดา ภารณสูตร, อ. วิชัย รุ่งขำดี, และ อ. ประเสริฐ รักไทยดี

เพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ ความต้องการขั้นพื้นฐาน ตลอดจนพฤติกรรมของมนุษย์ และหลักของการบริหารงานที่คำนึงถึงมนุษย์ในฐานะของบุคคลและสมาชิกของกลุ่มในองค์การ โดยมุ่งเน้นให้ผู้ศึกษาสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปประยุกต์และพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ ในการปฏิบัติงานวิจัย

3.2 ขั้นการรวบรวมจัดเก็บข้อมูล มุ่งที่จะให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีประสบการณ์ในการจัดเก็บข้อมูล โดยนำโครงการวิจัยที่ได้มีการวางแผนแบบวิจัยไว้ในการอบรมส่วน 3.1 มาปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสร้าง และทดลองเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ต่อไป

ดังนั้น ในระหว่างการจัดเตรียมการจัดเก็บข้อมูลจะเป็นช่วงของการจัดอบรมในชั้นส่วนที่ 3.2 สำหรับวิชาการบริหารงานวิจัย การใช้เครื่องจักรคำนวณในการวิจัย และวิชามนุษย์พฤติกรรมกับงานวิจัย และในระหว่างการจัดเก็บข้อมูล จะได้มีการสัมมนาเกี่ยวกับเทคนิคและปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลด้านต่าง ๆ พร้อมกันไปด้วย

3.3 การวิเคราะห์และเสนอผลการวิจัย มุ่งที่จะให้ผู้เข้ารับการอบรมได้นำข้อมูลที่จัดเก็บได้ในส่วน 3.2 มาทำการวิเคราะห์และเสนอผลการวิจัย ประกอบกับการเรียน และการฝึกทดลองปฏิบัติงานจริงในวิชาการใช้เครื่องจักรคำนวณในการวิจัย

4. ระยะเวลาการฝึกอบรม

แต่ละวันจะใช้เวลาในการฝึกอบรม รวม 9 เดือน ในการอบรมภาคทฤษฎีเบ่งเวลา แต่ละวันออกเป็น 2 ภาค ภาคเช้า 3 periods เป็นการเรียนในชั้น ภาคบ่าย 3 periods เป็นการค้นคว้าเอกสารและทดลองทำงานตามที่กำหนด สำหรับวันแรกจะทำการฝึกอบรม ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2520 ถึงกุมภาพันธ์ 2521

5. คุณสมบัติของผู้เข้ารับการอบรมและจำนวนที่รับ

5.1 คุณสมบัติ

1. จบปริญญาตรีทางสังคมศาสตร์ หรือจบปริญญาตรีสาขาอื่น แต่มีหน้าที่จะต้องทำงานวิจัยในปัจจุบัน และจะปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวต่อไป หรือเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ ต้องผ่านการคัดเลือกเข้ารับการฝึกอบรมด้วย

2. สามารถรับการอบรมได้เต็มเวลา และออกปฏิบัติงานสนามได้

สำหรับผู้ที่ขาดคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น หากเป็นความต้องการของหน่วยงานและประสงค์จะเข้ารับการอบรมเป็นกลุ่ม สำนักวิจัยอาจพิจารณาเป็นกรณีๆ ไป

5.2 จำนวนที่รับ

ในครุนแรกระรับจำนวน 20 คน ส่วนในครุนต่อๆ ไปจะรับครุนละประมาณ 40 คน

6. การประเมินผลผู้เข้ารับการอบรม

ในการอบรมแต่ละวิชา ไม่มีการสอบในปลายเทอม แต่จะมีการประเมินผลระหว่างการอบรมเป็นระยะๆ สำหรับ 4 วิชาแรกถือเป็นวิชา pre-requisite หากการประเมินผลไม่ผ่านใน 4 วิชานี้ จะไม่ได้รับการอนุญาตให้เข้าอบรมในวิชาและกิจกรรมถัดไป ผู้ที่ถือว่าได้สำเร็จการฝึกอบรม จะต้องเข้ารับการฝึกอบรมและเข้าร่วมในกิจกรรมโดยตลอดระยะเวลาของโครงการ

โครงการนี้ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการการฝึกอบรม และได้รับอนุมัติในหลักการจากที่ประชุมคณะกรรมการฝึกอบรมและกิจกรรม ฯ แล้ว ขณะนี้กำลังดำเนินการเพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนรับรองวุฒิ และกำหนดอัตราเงินเดือนสำหรับผู้สำเร็จการอบรม

สำนักวิจัยจะเบิดรับสมัครเพื่อคัดเลือกผู้เข้ารับการอบรมประมาณต้นเดือนพฤษภาคม ศกนี้ ผู้สนใจจะติดต่อขอทราบรายละเอียดได้ที่สำนักวิจัย

สำนักวิจัย

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

คลองจั่น กรุงเทพฯ 24

โทร. 3777400-9
หรือ 3779660-9 } ต่อ 264